

ODLOMEK BOŽJE BESEDE

Mt 27,45–56 Jezusova smrt

- **KORAKI** metode Figulus:
 1. MOLITEV K SVETEMU DUHU
 2. BRANJE ODLOMKA (počasi, tako da lahko spremljamo dogajanje),
 3. OBNOVA BESEDILA (s preprostimi besedami obnovimo slišani odlomek),
 4. PREMIŠLJEVANJE OZ. MEDITACIJA (ob vprašanjih kot otroci, ki vedoželjno sprašujejo Boga; ko utihnejo naša vprašanja, se učimo prepoznavati vzgibe Svetega Duha),
 5. TIHA MOLITEV (obrnemo se k Jezusu in mu v tišini, v srcu izpovemo kratko molitev – to, kar smo na podlagi besedila odkrili, kar nas čudi, veseli ...),
 6. PODELITEV Z DRUGIMI ČLANI SKUPINE (svoja spoznanja – kolikor kdo želi – delimo z drugimi),
 7. GLASNA MOLITEV (na podlagi spoznanj in prošenj se obrnemo k Bogu),
 8. MOLIMO DRUG ZA DRUGEGA (dragocena molitev, ki se odpre iz izkušnje živega srečanja z Gospodom).

- Povabljeni smo, da preberemo in premišljujemo odlomek Božje besede **sami oz. skupaj z domačimi** (sozakonci, otroci ...), lahko pa ob Božji besedi oblikujemo tudi takšno srečanje, ki nas bo vse bogatilo in povezovalo **znotraj družin**.

- Po branju besedila najprej skušajmo odgovoriti na vprašanja in podati svoja razmišljanja, šele nato prebrati **komentarje**. Ti so bogati, saj je dogajanje ob Jezusovem trpljenju temeljito popisano in opisano. Komentarji so namenjeni kot pomoč, ne kot obveza, preberite toliko, kolikor želite.

- Povabljeni smo k povezanosti v **molitvi** – drug za drugega za naše družine, občestvo, župnijo, Cerkev, državo, za vse bolne, zdravstvene delavce, državne voditelje ... Hvala.

- **VPRAŠANJA** za pomoč pri meditaciji

Priporočim se Svetemu Duhu. S pomočjo domišljije kratko pogledam kraj dogodka. Z očmi domišljije gledam osebe, s sluhom sprejemam, kar govorijo, s tipom se dotaknem ... Spremljam Jezusa na križu, ob uri njegove smrti in opazujem osebe in dogodke v tem ganljivem trenutku ... Gledam sebe, kako sem navzoč/a v dogodku kot udeleženec/ka. O vsem, kar sem prebral/a in kar se me je dotaknilo, premišlujem. Opazujem, kje in kako se dotika mojih misli, občutij, konkretnega življenja, kako razodeva Gospodovo obličje ter mene in druge v njem. V pomoč so mi lahko tudi naslednje misli ali vprašanja:

 1. *Katere besede in dogodki ob Jezusovi smrti me še posebej ganejo?*
 2. *Jezusov klic: »Moj Bog, moj Bog, zakaj si me zapustil«, odmeva skozi vso zgodovino. Ali se tudi mi kdaj počutimo zapuščene od ljudi in celo od Boga samega?*
 3. *Stotnikov vzklik: »Resnično, ta je bil Božji Sin«, je velika skrivnost razodetja Boga in odrešenja človeka. Kako me ta skrivnost nagovarja ob pričakovanju praznovanja velike noči in vedno v življenju?*
 4. *Bistveno sporočilo odlomka.*

SPLOŠNO O ODLOMKU (razmišljanja, razlage, komentarji)

France Rozman: »Velika noč« in »Razloženi evangeliji« ter Silvano Fausti: »Skupnost bere Matejev evangelij«

- **Tema je pokrila vso deželo**

Ob šesti uri se je stemnilo po vsej deželi in je bilo temno do devete ure, pravi Matej (27,45). Temno je bilo ves čas, ko je Jezus visel na križu, od poldneva do treh popoldan. Tema gotovo ni bila astronomskega izvora, ni nastala zaradi popolnega sončnega mrka, kot so včasih mislili, kajti ob polni luni sončni mrk ni mogoč, dan pripravljaja na veliko noč, 14. nizan, pa je bil vedno v času polne lune. Bolj verjetno je bila tema meteorološkega izvora.

V začetku aprila in samo v tem letnem času so za Jeruzalem značilni moreči in žgoči dnevi. Ozračje je polno puščavskega prahu in peska, ki se suh drgne med seboj, tako da ozračje »škriplje«. Arabci pravijo, da puščava joka. Nastajajo veliki oblaki prahu, tako da jih sončni žarki težko prederejo. Pri belem dnevu sonce ne sije več močno. Zrak postane žgoč in zatohel. Pojav ni čudež. Čudež je kvečjemu v tem, da se je ta naravni pojav dogajal hkrati z Jezusovo smrtjo in v njegovi izjemni intenzivnosti, tako da je res naenkrat postalo temno. Prav tako ni treba misliti, da je tema nastala po vsej deželi ali celo »po vsej zemlji«, kakor nekateri prevajajo Mateja. Izraz »po vsej deželi« lahko razumemo z evangelistovega zornega kota, to se pravi po vsem Jeruzalemu ali »po vsem kraju, vidnem s Kalvarije« ali »po vsej Judeji«, kar izrecno trdi Petrov evangelij.

Tema ima vsekakor globlji pomen. Značilno je, da so v starodavnosti radi napovedovali hude čase z izrednimi znamenji na nebu. Tudi Plinij govori o zastrašujočem izginotju sonca (Naravna zgodovina II, 30). Še bolj značilno je takšno govorjenje za preroke, posebno tiste, ki narekujejo apokaliptične dogodke. Dan Božje jeze, ko se bo Bog prikazal, da bo kaznoval ljudi, napovedujejo s podobo teme, ki bo zajela zemljo: »Tisti dan, govori Gospod Bog, bom dal soncu, da bo zašlo opoldne, zemljo bom ob belem dnevu zagrnil v temo« (Am 8,9), ali: »Nebo oblačim v črnino, raševnik mu dajem za ogrinjalo« (Iz 50,3). Jezusovo povzdignjenje na križ pa je »sodba nad tem svetom« (Jn 12,31). Za pogane je bila tema simbol žalovanja ob smrti velikega človeka, vendar tu tema ni pomenila žalovanja narave nad Jezusovo smrtjo, temveč žalovanje nad človeško hudobijo, ki je bila kriva njegove smrti. Tema je tukaj prispodoba za duhovno temo, ki je zasedla človeška srca, da so zavrгла Kristusa, ki je luč sveta (Jn 8,12), hkrati pa tudi podoba Božje sodbe, ki bo prišla nad ljudi. Zato ni odločujoče, kako je mogla sredi sončnega popoldneva nastati tema, temveč kaj ta tema pomeni. Tema kaže na vzrok Jezusove smrti in posledice njegove smrti (Rozman 1991, 121–122).

Zatemni se opoldansko sonce: to je konec sveta! Križa Božjega Sina ne more preseči nobeno hudo. Greh je dosegel svoj višek: luč, izvir stvarjenja, »zajame« tema. In vsa zemlja žaluje za Sinom (prim. Am 8,9). Tema, ki pogoltne sonce, je nazadovanje v prvotni kaos; iz njega Bog ustvari novo stvarstvo. To je noč, ki prekriva Egipt, iz njega Oče potegne in rodi Sina (Fausti 2008, 588).

- **Moj Bog, moj Bog, zakaj si me zapustil? (Mt 27,46)**

Jezus je v trpljenju črpal moč v Očetu, čeprav ga je vse zapustilo in je bil na križu obdan samo s sovražniki, ga trpljenje ni strlo, ker je bil Bog vir njegove moči. Ko pa se je stemnilo po vsej deželi, je tema zasegla tudi njegovo dušo. Bog ga je zapustil. Edina opora v trpljenju se je zrušila. Ostal je čisto sam. V tej osamljenosti je obrnil obraz proti nebu in zaklical: »**Moj Bog, moj Bog, zakaj si me zapustil?**« Marko in Matej sta njegov klic ohranila v izvorni govorici: Marko v Jezusovem materinem jeziku, aramejščini; Matej pa v hebrejščini, jeziku, v katerem so Judje molili psalme pri bogoslužju. Jezus ga je najbrž izgovoril hebrejsko, kajti samo tako so se mogli vojaki, ki niso dobro znali hebrejsko, zaradi glasovne sličnosti Eli – Elija, ponorčevati, češ, da kliče Elija, priprošnjika v največji sili (Mt 27,47). **Elija**, ki je bil vzet v nebo na ognjenem vozu, kličejo in pričakujejo kot rešitelja nemogočih situacij. Elija je tisti, ki mora priti pred koncem sveta, da bi spravil srca

očetov s sinovi in srca sinov z očeti (Mal 3,23): stara zaveza se sklene s temi besedami, ki so velika obljuba. Ta se je uresničil sedaj v Jezusovem kriku k Očetu, ki se v njem spravi z vsakim sinom.

Kaj pomeni ta Jezusov klic? Ali je znamenje njegovega popolnega obupa? Ali z njim obtožuje Očeta, da ga je zapustil? Ali je to znak, da je Beseda zapustila Jezusovo človeško naravo in je prenehal biti Božji Sin? Eno je gotovo: trpljenje je zdaj prišlo do vrhunca. Jezus ne sprašuje Očeta, ali ga je res zapustil, temveč ugotavlja resnico, da ga je zapustil. To ni bila človeška zapuščenost, temveč zapuščenost od Boga. To zapuščenost moremo razumeti samo v luči starozaveznega razodetja. Stara zaveza zelo pogosto ponavlja, posebno psalmi, da človek ne more niti za trenutek obstati brez Božje pomoči, zato Bog ne bo nikoli zapustil svojega ljudstva. Če Bog zapusti svoje ljudstvo, ga v resnici ne zapusti, temveč le sodi in kaznuje. »Tisti dan se vname moja jeza zoper njega. Zapustil jih bom in skril svoje obličje pred njimi, da jih bodo pokončali. Zadele ga bodo moje sreče in stiske. Tisti dan bo govorilo: Ali me ni ta nesreča zato zadela, ker ni Boga v moji sredi?« (5 Mz 31,17)

Jezus pa je na križu pred svojim Očetom kot obsojenec. Na sebi nosi grehe vsega človeštva, zato mora trpeti. Njegovo trpljenje je zares veliko ker je tudi krivda velika. Toda v trpljenju zaupa v Boga. Verni Izraelec je bil tako globoko prepričan o Božji navzočnosti, da je tudi trpljenje in kazen razumel kot Božji obisk, podobno kot pravi pregovor: »Kogar Bog ljubi, ga tepe.« Vsak pobožen Jud je vedel, da Bog svoje zaveze ne bo nikoli razdril, ker je zvest svoji besedi. Bog ostaja rešitelj, tudi ko kaznuje. Prav to resnico izpoveduje Jezus, ko stopa tako obremenjen pred Očeta, zato njegov klic ni znamenje obupa, ali očitek Očetu, da ga je zapustil, temveč izraz globokega zaupanja v Boga, ki rešuje. Kako naj bi ga Bog zapustil, če ga je po prestanem trpljenju in smrti poveljčal in je kot Sin človekov na Božji desnici? Jezusov klic ni ločitev od Boga, temveč najbolj notranja združitev z Bogom. Klic ima torej prav nasproten pomen, kar trdijo njegove besede: Jezus ni zapuščen, temveč do zadnje možnosti močno povezan z Očetom. Nasproten tudi zato, ker je veren Jud samo v skrajni stiski tako govoril, svoje govorjenje pa opiral na Božjo zvestobo, ki se izneveri.

Te Jezusove besede sploh niso osamljen vzdih, temveč začetek 22. psalma, ki ga je pobožni Jud molil v največji nesreči ali zapuščenosti. Ko se je vse zarotilo zoper njega, mu je bil Bog edino upanje. In prav ta psalm razodeva najglobljo človekovo stisko in hkrati najgloblje človekovo iskanje Boga. Tako se je tudi Jezus z molitvijo tega psalma obrnil k Očetu. Evangelist Matej uporablja za Jezusov klic besedo, ki označuje tako vpitje, pri katerem človek obrne obraz proti nebu in vpije. Proti nebu zato, ker v stiski samo od tam pričakuje pomoč. Tako je Matej povedal, da je bil Jezusov klic izraz njegovega najhujšega trpljenja in je izraz njegovega največjega zaupanja v Očeta (Rozman 1991, 117–118).

Začetek psalma 22 izraža zaupanje v obupu. Zapustitev s strani Boga je hudo, ki ga je povzročil človek, ki je zapustil Očeta. Sin, ki je za nas postal prekletstvo in greh (Gal 3,13; 2 Kor 5,21), nosi na sebi hudo bratov in ga razglaša Očetu. V njem, ki z nami vpije k Bogu, ni nobena zapustitev več zapuščena. V vsaki zapustitvi Boga najdemo Sina, ki se je prepustil za nas (Fausti 2008, 588).

- **Jezusova smrt**

Jezus je umrl prej, kot so navadno umirali križani. Ti so viseli živi na križu po dvanajst ali štiriindvajset ur, včasih tudi po dva dni ali več in počasi umirali. Neposreden vzrok smrti ni bila lakota ali žeja, ki bi bila lahko posledica hude sončne pripeke ali tudi notranje vročine, ki je nastopila zaradi prenapetih mišic ali zaradi vnetja odprtih ran po vsem telesu. Smrt bi lahko nastopila tudi zaradi izgube krvi ali zato, ker kri zaradi nenormalne lege telesa ni mogla več krožiti in se je zato kopičila v pljučih in okrog srca in končno zaustavila njegovo bitje. A **glavni razlog smrti križanih je bila zadušitev**. Križani je ob obilju zraka umrl zaradi pomanjkanja le-tega, ker ga zaradi skrajno napetega telesa ni mogel vdihovati. Vso težo telesa, ki je bilo na rokah in nogah pribito z žebli, je nosilo zapestje. Pri tem so bile mišice prsnega koša skrajno napete, rebra nasilno raztegnjena in prostor med rebri razširjen. Prsni koš je bil razširjen, kakor pri najglobljem vdihovanju. Ker dihamo s širjenjem in krčenjem prsnega koša, telo križanih pa je bilo ves čas napeto, se prsni koš ni mogel

normalno širiti in krčiti in kri je dobila premalo kisika. Pri križanem je to povzročilo občutek, da se duši, zato se je skušal za vsako ceno dvigniti. Vse breme je s tem prenesel na roke, ki so bile pribite z žebli, kar je povzročilo velike bolečine. Tako je nekajkrat ulovil zrak, vendar vsakič manj uspešno, dokler se ni izčrpan vrnil v prvotno, telesno do kraja napet položaj. Nazadnje se ni mogel več dvigniti, da bi zajel zrak. Pri tem so se pojavili krči, najprej v zapestju, ki ni moglo nositi velike teže telesa, nato v mišicah nadlaktnic, prsnega koša, hrbtenice, trebušne votline in nazadnje nog. Krči so povzročali hude bolečine. Vse to se je dogajalo pri polni zavesti križanega, vendar je zaradi pomanjkanja zraka prej ali slej nastopila smrt.

Preden so Jezusa križali, so mu dali **piti vina**, v katerem je bila raztopljena grenka mira. Matej jo (27,34) imenuje žolč, s čimer misli na grenko pijačo nasploh. Mešanico vina in mire so oskrbele sočutne žene, da bi obsojenci manj občutili bolečine, saj je bila pijača omotična. Jezus jo je pokusil, da je pokazal hvaležnost, vendar ni pil, ker je hotel trpeti pri polni zavesti. Kis je vino, ki se je pokvarilo. Sina žeja (Jn 19,28) po tem, da nam podeli svoj vir žive vode (Jn 4,14). Zato pije našo smrt. Potem, ko on pije naš kis, je vse izpolnjeno (Jn 19,30).

Prvi trije evangelisti v en glas trdijo, da je **Jezus pred smrtjo zaklical z močnim glasom** (Mt 27,50) oz. da je na ves glas zaklical (Mr 15,37). S tem poudarjajo, da ni umrl zaradi izčrpanosti, temveč prostovoljno in sicer v trenutku, ki si ga je sam izbral. Iz Matejevega in Markovega poročila dobimo vtis, da je bil to neartikuliran krik. Nekateri ga razumejo kot krik skrajnega obupa in zapuščenosti. Drugi pravijo, da je Jezusov krik ob smrti podoben kriku novorojenega otroka. Krik naznanja njegovo življenje. Jezus je zato močno zaklical, ko je izdihnil, ker se je ob telesni smrti srečal z Očetom. Njegov krik je krik zmagoslavja, podobno, kot vojaki spontano zakričijo, ko premagajo sovražnika ali navijači, pri nogometni tekni, ko pade gol. Najbolj verjetno pa je Jezus s svojim silnim krikom naznanil svetu svojo smrt. Ves svet naj ve, da je umrl njegov Odrešenik. Jezus se ni neopazno pogreznil v smrt. Njegov silni klic jo oznanja vsemu stvarstvu. Glasno izgovorjeni klic pomeni, da je umrl pri polni zavesti in to v trenutku, ki si ga je sam izbral. Evangelist Janez ne omenja Jezusovega krika, pač pa pravi, da je nagnil glavo in izdihnil (19,30). Jezus je torej umrl drugače, kot umirajo ljudje. Človek najprej izdihne in šele, ko ga zapusti življenjska moč, povese glavo. Jezus pa je prej sam nagnil glavo. To spričuje, da je umrl prostovoljno in v trenutku, ki si ga je sam izbral. Njemu življenja niso vzeli, temveč ga je sam dal (Jn 10,15) (Rozman, 1991,123–126).

Grški izvirnik izrazi Jezusovo smrt z besedami »**izdihnil je duha**«, čemur preprosto rečemo »izdihnil je« ali »umrl je«. Medtem, ko Rozman (1991,124) pravi, da duh, ki je zapustil Jezusa, ni bil Sveti Duh, tretja Božja oseba, niti Božji duh, ki je v človeku kot nasprotje njegovemu telesu, temveč življenjski dih (življenjsko počelo), Fausti nasprotno pravi, da se v opoldanski temi iz Sina dvigneta dva močna krika: s prvim se obrne na Očeta, v drugem izroči svojega Duha (v. 45–50). To je Božji Duh, dajalec življenja, ki ustvari novi svet, ki ni več podvržen smrti. Jezus je Božji Sin, popoln kakor Oče, ker da življenje za brate: stori, da njegov Duh dežuje na vse, začeni s tistimi, ki ga križajo. V njem se konča človekovo nasilje in vidimo Boga, njegovo in naše resnično obličje. Visoko s križa je nad temo poslan Duh Sina, ki vsemu daje življenje. Po prvem kriku, polnem vse naše smrti, izkričane Očetu, je ta drugi mogočni glas Besede stvarnice, ki se razširja v temi in ustvarja življenje. Je močni krik novega bitja: Božji Sin, v katerem je vse ustvarjeno, se rodi na zemlji (Fausti 2008, 585 in 589).

Če upoštevamo natančen časovni podatek »ob deveti uri je Jezus na ves glas zaklical« (Mr 15,54) in vse, kar se je zgodilo po njegovi smrti, tja do sončnega zahoda, ko so ga že položili v grob in se je že začela sobota, je Jezus **umrl okrog devete ure**, to se pravi okrog treh popoldne. To pa je bilo prav takrat, ko so znotraj tempeljskega obzidja klali velikonočna jagnjeta. Verjetno je prav ta istočasnost spodbudila apostola Pavla, da je zapisal: »Kristus, naše velikonočno jagnje, je namreč darovan« (1 Kor 5,7). V tem časovnem ujemanju se je namreč jasno pokazalo, da je Kristus novo velikonočno jagnje, ker je s svojo smrtjo rešil človeka večne smrti, kakor je bilo zaklano jagnje v templju znamenje tistega jagnjeta, ki je rešilo izraelske prvorojence in končno vse izraelsko ljudstvo telesne smrti. Takšna istočasnost dogodkov je jasno znamenje, da je bila Jezusova smrt delo Božje previdnosti.

- **Zagrinjalo v templju se je pretrgalo na dvoje**

Ob Jezusovi smrti se je zagrinjalo v templju pretrgalo na dvoje od vrha do tal, pravi Matej (27,51). Ne pove pa natančno, katero zagrinjalo, kajti v templju sta bili dve zagrinjali. Prvo je ločevalo preddvor od svetišča samega, ki so mu rekli *Sveto* (2 Mz 26,36), drugo pa je bilo znotraj in je ločevalo *Sveto* od najsvetejšega prostora v templju, ki so mu rekli *Presveto*. V njem je bila skrinja zaveze in na njej spravni pokrov (2 Mz 26,31–35). Lahko se je pretrgalo prvo ali drugo. Dejanje gotovo nekaj pomeni. Tudi Jožef Flavij je s skrivnostnimi dejanji napovedoval padec Jeruzalema. Med drugim pravi, da so se na predvečer padca Jeruzalema velika bronasta vretena znotraj templja sama od sebe odprla (*Jud. vojne* VI, 288 – 315), zato ima tudi pretrganje tempeljskega zagrinjala skrivnostni pomen. Če se je pretrgalo prvo, potem hoče Matej reči, da imajo zaradi Jezusove daritve na križu poslej vsi ljudje, tudi pogani, katerim je bil doslej pod smrtno kaznijo prepovedan vstop v tempelj, prost dostop do Božje mogočnosti. Z Jezusovo smrtjo je vsem ljudem omogočeno priti do Boga.

Če pa se je pretrgalo drugo, pomeni, da je Jezus s svojo daritvijo na križu odpravil starozavezne daritve, kajti tik pred tem zagrinjalom je bil kadilni oltar, na katerem so opravljali najmenitnejšo starozavezno daritev, zažiganje kadila. Namesto teh daritev je postavil Jezus novozavezno daritev svojega telesa. Starozavezni kult je razveljavljen, nastopil je novozavezni, ki presega starozaveznega. To pretrganje naznačuje konec tempeljskega bogoslužja in res, v novi zavezi nima jeruzalemski tempelj nobene vloge več. Najbolj verjetno se je pretrgalo zunanje zagrinjalo, kajti samo tako so množice lahko izvedele za ta dogodek. Če bi se pretrgalo notranje, bi veliki duhovniki dogodek zamolčali, da ne bi vznemirjali ljudi, ki jih je bilo takrat polno tempeljsko dvorišče (Rozman 1991, 130–131)

Pretrgano z našim nasiljem pade zagrinjalo, ki zakriva Boga; končno preneha nevednost, zaradi katere smo zbežali od njega. Križ, neskončna razdalja med njegovo resničnostjo in našimi predstavami o njem, izniči diabolčno podobo Boga: končno spet najdemo, v križanem Sinu, obličje Očeta in svoje obličje sinov. V križanem telesu biva vsa polnost božanstva, v njem so zbrani vsi zakladi njegove modrosti (Kol 2,9.3). Pavel trdi, da ne pozna drugega, kot Jezusa Kristusa, in sicer križanega (1 Kor 2,2). Križ je modrost Boga, ki premaga in pokaže, da je modrost učenih nespamet, je moč, ki izniči vsako oblast smrti. V njem vidimo to, česar človeško oko ni nikoli videlo (1 Kor 2,6–9): Božjo ljubezen do sveta. Pri Jezusovem krstu se je pretrgalo nebo, spustil se je Duh in zaslišal se je glas, ki ga je razglasil za Sina; v njegovi smrti se pretrga zagrinjalo v templju, Božji Sin se rodi na zemlji in napolni kozmos s svojim Duhom. Bog ni več za tempeljskim zagrinjalom, v nebesih; je v goloti Sina, ki ga razodeva na zemlji (Fausti 2008, 585 in 589).

- **Potres**

Tisti, ki so stražili Jezusa, so čutili potres, pravi Matej (27,51). Palestina je potresno območje, zato potres tam ni nič nenavadnega. Čudežnost potresa, ki ga omenja samo Matej, je v tem, da je nastal prav ob uri, ko je umrl Jezus. Tudi ni nujno, da bi ga čutili po vsej Palestini, lahko so se tla tresla samo v Jeruzalemu in bližnji okolici. Potres ima gotovo tudi globlji pomen. V izvornem besedilu je tesno povezan s pretrganjem zagrinjala v templju. S tem hoče Matej reči, da je bila vzrok potresa Jezusova smrt. Narava je tako pokazala svojo nejevoljo nad nasilno smrtjo. Zavoljo potresa so šli mnogi vase. Ti so se nazaj grede s Kalvarije trkali po prsih (Lk 23,48). Tako je bil potres znamenje Božje jeze in bližajoče se Božje sodbe. Judje so verovali, da se zemlja trese, ker prihaja Bog, posebno ko prihaja k sodbi: »Strepeče zemlja pred Gospodovim obličjem« (Ps 114,7). Jezusova smrt pa je sodba za svet (Jn 12,31). Za verne pa je bil potres znamenje, da je umrl Gospodar narave.

Potres je bil tako silovit, da so pokale skale. Na skali, ki je sestavni del Kalvarije, je še danes vidna za dlan široka razpoka in dolga 1,70 metra. Prvi jo je opisal sveti Ciril, ki je bil škof v Jeruzalemu (4. stol.). pravi, da je nastala ob potresu, ko je Jezus umrl na križu. Značilno je, da skala ni počila po žilah, kakor navadno počijo skale zaradi zmrzali ali potresa, temveč tako, da razpoka prečka žile. Ta skala je za mnoge Jezusovo pričevanje: »Povem vam, če ti umolknejo, bodo kamni vpili« (Lk 19,40); vse kar je Jezus povedal in naredil,

je resnica (Rozman 1991, 131–132). Sonce otemni, nebo se pretrga, zemlja se strese, skale se razpočijo: to je konec sveta v znamenju hudega, ki v uboju Sina iztroši svoje nasilje (Fausti 2008, 589).

- **Odpiranje grobov**

Matej tudi pravi, da so se ob Jezusovi smrti odpirali grobovi (27,52). S potresom je tesno povezano odpiranje grobov. V Palestini niso kopali grobov v zemljo, temveč so polagali mrlične v naravne ali umetno izdolbene skalne votline. Prednje so zavalili okrogel ali štirioglat kamen in tako grob zaprli. Ob potresu so se taki vhodni kamni lahko odvalili od sten in grobovi so bili odprti. V odprtih grobovih so bila tako s prostim očesom vidna telesa svetih, s čimer so mišljeni pravični stare zaveze. Morda se je komu, ki je bil vpleten v Jezusovo smrt, in ga je za to pekla vest, zdelo, ko je videl telesa mrtvih, prikazen. V velikem strahu in zbeganosti človek navadno vidi več, kot je res. To pa je lahko že kaznen za storjeni greh.

Pomembno je, da Matej poroča samo o odpiranju grobov. Če je nastal potres, so se dogajale tudi druge hude reči, vendar Matej o njih molči. To pomeni, da opisuje dogajanje z določenim namenom. V Jezusovi smrti vidi evangelist poseben odnos do mrtvih. Z njegovo smrtjo je bila namreč uničena smrt, zato pomeni odpiranje grobov sporočilo mrtvim, da pride zanje vstajenje. Matej takoj za tem, ko omeni odpiranje grobov, pravi, da so vstala telesa svetih (Rozman 1991, 132–133).

To je začetek novega sveta. Nebo se pretrga, da bi se lahko spustil Bog (Iz 63,19), zemlja se strese in odpre, da bi vrnila mrtve, ki jih je pogoltnila. V tem spoznamo, kdo je Gospod (prim. Ezk 37,13). Po tem Duhu mrtvi zdaj živijo življenje, ki premaga smrt, in pridejo v sveto mesto, v nebeški Jeruzalem, ki je njihova domovina. On, ki je dejal: »To sem rekel in to bom storil« (Ezk 37,14), sedaj izpolni svojo obljubo. V Sinu, ki da življenje za vse, se vsak brat povrne v življenje sina Boga. Ti sveti so napoved te vrnitve. Smrt nima več moči nad njimi: umrlo je njihovo grešno telo in dan jim je Duh, dajalec življenja (Fausti 2008, 589).

- **Vstajenje svetih**

Seveda telesa svetih niso vstala takoj, ko je Jezus umrl in tudi ni nujno, da so vstala iz odprtih grobov. Matej sicer povezuje vstajenje teles svetih z odpiranjem grobov, vendar so se grobovi odpirali v petek, telesa svetih pa so vstala šele v nedeljo po Kristusovem vstajenju. Matej jasno pravi, da so sveti »po njegovem vstajenju šli iz grobov in prišli v sveto mesto ter se mnogim prikazali« (27,53). Pred Jezusom niso mogli vstati, ker je Jezus prvi vstal od mrtvih, kajti on je »prvorojenec med vstalimi od mrtvih« (Kol 1,18) in »prvenec tistih, ki so zaspali« (1 Kor 15,20). Matej tu ne pripoveduje zgodovine, temveč razmišlja o učinkih Jezusove smrti. Potres in vstajenje svetih pomenita, da je bila z Jezusovo smrtjo premagana moč smrti. To veselo vest je Jezus najprej oznanil mrtvim. Apostol Peter pravi v svojem pismu, da je šel Jezus oznanjevat odrešenje tudi duhovom, ki so bili v ječi (1 Pt 3,19); mi rečemo, da je šel v predpeklo. Kako so sveti vstali? V zemeljskih telesih, kakor Lazar? Tako gotovo ne, sicer bi jih videli vsi. Matej pa pravi, da so jih mnogi videli. Imeli so povečana telesa in so se tako, kakor vstali Kristus prikazali samo nekaterim. Vsekakor je pripovedovanje o poslednjem nenavadnem dogodku Jezusove smrti že v celoti usmerjeno k vstajenju (Rozman 1991, 133).

- **Pričevanje rimskega stotnika**

Rimski stotnik, ki je pri križanju poveljeval vojakom, je ob opazovanju Jezusa pri njegovem nečloveškem trpljenju ob smrti dejal: »Resnično, ta je bil Božji Sin« (Mt 27,54). Čeprav je njegove besede enako zapisal tudi Marko (15,39), je malo verjetno, da bi poganski stotnik z njimi izrazil svojo vero v Jezusovo božanstvo. Stotnik je bil pogan in se je odzival na dogodke po pogansko. Njega je prevzel strah zavoljo vsega, kar se je zgodilo. Mislil je, da je s svojim ravnanjem užalil judovsko božanstvo. Praznoveren in malo izobražen pogan je pojmoval potres in temo kot izraz jeze bogov. V tem preplahu se je spomnil, da so Judje obtoževali Jezusa, češ da je Božji Sin. S svojo izjavo je ponovil, kar je slišal iz judovskih ust, vendar njegove besede niso bile žalitev. Z njimi je izrazil svoje prepričanje, da se je božanstvo zavzelo za Jezusa in ker se je zanj zavzelo, spada mednje (Rozman 1991, 131).

Stotnik in tisti, ki so z njim, izrečejo prvo izpoved vere: v njem, ki so ga križali, spoznajo Gospoda. Cerkev se istoveti predvsem s stotnikom in vojaki, ki so ga križali, dediči Sinovega oblačila. Ti, ki ga vidijo kot predmet lastnega nasilja, spoznajo Boga: on je tisti, ki na izzivanje odgovori z darom svojega Duha. Prvikrat človek spozna, kdo je Bog: vidi ga v telesu Sina, danega zanj, ki ga je ubil. Videti Božjega Sina v Sinu človekovem je velika skrivnost: skrivnost Boga in odrešenje človeka (Fausti 2008, 585–586 in 589).

- **Žene, ki so gledale od daleč**

Najbrž so žene zato gledale od daleč, ker jih birači niso pustili priti blizu Jezusovega križa, da bi mu nudile pomoč ali da ne bi dale povoda za še hujše norčevanje iz Jezusa. Ko pa je nastala tema in so se Jezusovi sovražniki razšli, so prišle v neposredno bližino Jezusovega križa (prim. Jn 19,25) (Rozman 1995, 297).

Žene predstavljajo novo človeštvo, ki zre svojega križanega Gospoda, hodi za njim in mu služi: so kristusova dišava (prim. 2 Kor 2,14), ki se začinja širiti po svetu. Ob vznožju križa se rodi Cerkev, upodobljena v teh ženah, ki zrejo. Iz strani spečega Adama se je rodila Eva, mati živih. Iz ljubezenske rane novega Adama, ki da življenje zanj, se rodi novo človeštvo, ki živi iz trpeče ljubezni svojega Gospoda. Te žene gledajo. Njihove oči in njihovo srce so na križu in Križani je v njihovih očeh in v njihovem srcu: »krstijo se« v Jezusovo smrt, da bi bile potem z njim pokopane (v. 57-61) in na koncu vstale skupaj z njim v novost življenja. Iz nemoči Boga se rodi novo ljudstvo, čigar prva lastnost je nemoč tistega, ki gleda križ. Ta sočutni pogled na Gospoda se ujema z Gospodovim sočutnim pogledom na človeka, ki ga je pripeljal tja. Hoja za njim in služenje vodita sem in od tu izhajata. Na tej točki evangelija so samo žene. Učenci, močni in pametni, so izginili. Ostane le, kdor ima Božjo moč in modrost, ki je nemoč in nespamet ljubezni (Fausti 2008, 586 in 590).

Literatura:

- Rozman, France. 1991. *Velika noč: po pričevanju evangelijev*, Ljubljana: DZS, str. 117–137.
- Rozman, France. 1995. *Razloženi evangeliji*, Ljubljana: DZS, str. 295–297.
- Fausti, Silvano. 2008. *Skupnost bere Matejev evangelij*, Celje: Mohorjeva družba, str. 584–591.

Ljubljana, 7. aprila 2020

Pripravila: Polona Vesel Mušič,
polona.vmusic@gmail.com